

ebook

OMGAAN MET MAATSCHAPPELIJKE ONRUST, POLARISATIE & RADICALISERING

De 10 meest gelezen blogs op een rij!

Beste lezer,

Discussies verharden en tegenstellingen worden (in de media) uitvergroot. Dit kan leiden tot maatschappelijke onrust of zelfs een sociale crisis. Vrijheid van meningsuiting is belangrijk in onze democratische samenleving. Tegelijkertijd wil je ervoor zorgen dat deze verharding de maatschappij niet ontwricht of vergaande gevolgen heeft voor het veiligheidsgevoel en de handhaving van de openbare orde.

Onderwerpen die in dit e-book aan bod komen:

- Maatschappelijke onrust in jouw gemeente indammen. Hoe doe je dat?
- Waarom neemt maatschappelijke onrust in de openbare ruimte toe?
- Landelijk Crisisplan rondom extreem geweld en terrorisme
- Maatschappelijke spanning rondom jouw evenement: 3 tips om ermee om te gaan
- Naar een nieuw stelsel: het stelsel beveiligen van personen

In dit e-book lees je onze best gelezen blogs over maatschappelijke onrust, polarisatie en radicalisering van de afgelopen tijd.

Veel leesplezier!

Liz Boeren

congres- en opleidingsmanager veiligheid

Studiecentrum voor Bedrijf en Overheid

06-11334694 | l.boeren@sbo.nl

Inhoudsopgave

<u>Tien vruchtbare voedingsbodems voor Maatschappelijke Onrust</u>	4
<u>NCTV verhoogt dreigingsniveau terrorisme van 3 naar 4</u>	5
<u>Herstelrecht als oplossing voor maatschappelijke onrust en overlast</u>	7
<u>Maatschappelijke onrust in jouw gemeente indammen. Hoe doe je dat?</u>	8
<u>Waarom neemt maatschappelijke onrust in de openbare ruimte toe?</u>	9
<u>Landelijk Crisisplan rondom extreem geweld en terrorisme</u>	10
<u>Maatschappelijke spanning rondom jouw evenement: 3 tips om ermee om te gaan</u>	11
<u>Agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak is onacceptabel</u>	12
<u>Naar een nieuw stelsel: het stelsel beveiligen van personen</u>	13
<u>Extra maatregelen voor veiligheid decentrale bestuurders</u>	16
<u>Meer weten?</u>	18

Tien vruchtbare voedingsbodems voor Maatschappelijke Onrust

Welke factoren zijn een voedingsbodem voor maatschappelijke onrust? In deze blog delen wij 10 vruchtbare voedingsbodems:

1. **Inkomen en/of werkomstandigheden**
Denk aan: (angst voor) ontslag, achteruitgang in inkomsten, armoede, arbeidsonrust, economisch zwaar weer, inflatie of bestaans(on)zekerheid
2. **Wonen**
Denk aan: een extreem krappe woningmarkt en denk lokaal aan onzekerheid door sloop/nieuwbouw en renovatie, ernstige verloedering van woonomgeving, plaatsing van opvangcentra of zeer ongewenste functies (drugs, daklozen, prostituees)
3. **De (identiteit van de) eigen groep**
Denk aan: specifieke religieuze groepen, voetbalfans, gemeentelijke herindeling, migratie
4. **Zaken, symbolen en locaties die gezien worden als 'heilig'**
Denk aan: de ontheiliging van heiligen (van God tot Zwarte Piet), of heilige plaatsen, of aan het doorbreken van zware taboes
5. **Burgerrechten en grondrechten**
Dit geldt vooral voor groepen mensen op het gebied van etniciteit, geloof, seksuele geaardheid, lhbt+ e.d.
6. **Persoonlijke veiligheid**
Denk aan een plotselinge golf van verkrachtingen, inbraken, geweld (of angst daarvoor)
7. **Veiligheid van kinderen**
Voorbeelden hiervan zijn: een pedoseksueel in de wijk op school of op de creche of moord/geweld gericht op kinderen.
8. **Vrede en politieke stabiliteit**
Denk aan: een terrorisme dreiging, bomaanslagen, onzekerheid door oorlog of internationale spanningen (speelt meestal nationaal; ga de invloed na op wijk/doelgroep)
9. **Milieu/gezondheid**
Denk aan: giffabrieken, gevaarlijke stoffen, kappen van bos of aantasten van natuur
10. **Er is sprake van (sluimerende) onrust over de aantasting van andere zaken/belangen en/of oplopende emoties in wijk of doelgroep**
Denk aan: handtekeningenacties (ook online), demonstraties of acties

Deze blog komt uit het rapport Wei Ji en de Menselijke maat komt (https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/11pvmobzk_Wei_Ji_en_de_menselijke_maat.pdf 2007) en is geactualiseerd op basis van huidige problematiek.

NCTV verhoogt dreigingsniveau terrorisme van 3 naar 4

De voorstelbaarheid van een aanslag tegen Nederland is dermate toegenomen dat de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) het dreigingsniveau heeft verhoogd van 3 (aanzienlijk) naar 4 (substantieel). Dat betekent dat er een reële kans is dat er een aanslag in Nederland plaatsvindt. Dat schrijft de NCTV in het Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland december 2023. In het vorige Dreigingsbeeld Terrorismen Nederland (DTN) werd al een toegenomen terroristische dreiging geschetst, omdat jihadistische organisaties voorbereidingen troffen om in Europa terroristische aanslagen te plegen.

Een optelsom van ontwikkelingen zorgt voor de verhoging van het dreigingsniveau. Door het gewelddadige conflict in Israël en de Palestijnse gebieden, koranschendingen in verschillende Europese landen en de oproepen tot aanslagen van terroristische organisaties is de dreiging vanuit het jihadisme toegenomen. De recentelijke aanslagen in ons omringende landen laten zien dat individuen aan deze oproepen gehoor geven. Ook een aantal arrestaties in naburige Europese landen van verdachten die de intentie hadden om uit jihadistisch motief een aanslag te plegen zijn hier voorbeelden van. Daarnaast is de dreiging vanuit het rechts-extremisme en anti-institutioneel extremisme onverminderd aanwezig.

Toegenomen jihadistische dreiging

De terroristische dreiging in Nederland die voortkomt uit het jihadisme neemt toe. Organisaties als ISIS en al Qa'ida gebruiken de Gaza-oorlog om sympathisanten aan te sporen aanslagen te plegen in het Westen. Daarnaast roepen deze organisaties op tot aanslagen uit wraak voor koranschendingen in verschillende Europese landen. Door deze omstandigheden kunnen enkelingen of kleine groepen binnen de jihadistische beweging zich geroepen voelen om over te gaan tot geweld. Deze gebeurtenissen hebben niet alleen een mobiliserende werking voor Nederlandse jihadisten, maar ook voor radicaal-islamitische personen buiten de jihadistische beweging.

In verschillende Europese landen, waaronder in Nederland, zijn in 2023 verdachten gearresteerd die de intentie hadden om uit jihadistisch motief een aanslag te plegen. Deze arrestaties tonen dat jihadisten aanslagen willen plegen en daartoe voorbereidingen treffen, maar laten ook zien dat de Europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten terrorisme kunnen onderkennen en aanslagen vrijdelen.

Daarnaast kunnen online propagandacampagnes van, en online contacten met ISIS en haar Afghaanse afdeling Islamitische Staat Khorasan Provincie (ISKP) mensen inspireren tot geweld. Aanslagen in Frankrijk, België en het Verenigd Koninkrijk sinds oktober illustreren de risico's die blijven uitgaan van geradicaliseerde personen, die worden geïnspireerd door actuele gebeurtenissen en terroristische organisaties.

Radicalisering jonge jihadisten en rechtsextremisten grotendeels online

Niet alleen bij jihadisme maar ook binnen rechts-extremisme speelt de online wereld de laatste jaren een relatief grote rol als het gaat om verspreiding van propaganda, netwerkvorming en het opdoen van nieuwe contacten. Ook de online haat richting Joden en lhbtqi+'ers neemt in Nederland toe.

De online dimensie neemt in de belevingswereld van mensen een steeds prominentere plek in en extremisten spelen hierop in. Zij zoeken gelijkgestemden van over de hele wereld en communiceren vervolgens via heimelijke en versleutelde chats. Het is voorstelbaar dat een minderjarige of jongvolwassene na radicalisering binnen het rechtsextremistische onlinemilieu overgaat tot geweld. Deze dreiging blijft onverminderd. Daarbij valt op dat deze jonge jihadisten en rechts-extremisten lang niet altijd vanuit een ideologie radicaliseren richting geweld, maar dat een deel van hen juist een geschikte ideologie zoekt bij al bestaande geweldsfantasieën.

Er zijn ook in Nederland enkele voorbeelden bekend van jonge jihadisten die buiten de gekende fysieke netwerken om radicaliseren, onder invloed van online propaganda en aanjagers of door losse online contacten met medestanders in binnen- en buitenland. Arrestaties laten zien dat zij kunnen overgaan op het plannen van aanslagen, al dan niet in samenwerking met gelijkgestemden door heel Europa. Het gaat hierbij om nog relatief kleine aantallen.

Dreigingsniveau

In december 2019 werd het dreigingsniveau in Nederland verlaagd van 4 naar 3. Sindsdien was de kans op een aanslag 'voorstelbaar'. Dreigingsniveau 4 betekent dat die kans nu 'reëel' is geworden. Aan het verhoogde dreigingsniveau zijn geen standaardmaatregelen of landelijke adviezen gekoppeld. Met de gedetailleerde informatie uit het DTN worden veiligheidspartners (zoals politie, gemeenten en ministeries) in staat gesteld om maatregelen te nemen om de dreiging het hoofd te bieden. Uiteraard zijn alle veiligheidspartners alert en wordt voortdurend gezien waar en op welke wijze eventuele aanvullende maatregelen nodig zijn. In de afgelopen periode zijn waar nodig ook extra veiligheidsmaatregelen genomen, waarover nooit mededelingen worden gedaan. Het dreigingsniveau is daarnaast ook een manier om de samenleving extra bewust te maken van en te informeren over de dreiging.

Herstelrecht als oplossing voor maatschappelijke onrust en overlast

Het herstelrecht is een rechtsvorm die niet focust op de dader, maar juist op schadeherstel. Gert Jan Slump, criminoloog en innovator strafrecht en herstelrecht bij Restorative Justice Nederland, stelt dat het een manier is om de gevolgen van maatschappelijke onrust collectief op te pakken. De oplossing van maatschappelijke onrust ligt namelijk voornamelijk bij de gemeenschap zelf, zegt Gert Jan. Hoe helpt het herstelrecht om tot rechtvaardige oplossingen te komen?

Oplossingen uit de gemeenschap op basis van het herstelrecht

“Slachtofferloze incidenten bestaan niet: er liggen altijd mensen wakker van een incident of gebeurtenis. Het is daarom nodig om te focussen op schade, behoeften en wederkerige verplichtingen die ontstaan bij maatschappelijke onrust”, aldus Gert Jan. De gemeenschap waarin onrust ontstaat weet als geen ander wat de gevolgen ervan zijn. Dat is dan ook de aangewezen partij om oplossingen aan te dragen die het mogelijk maken om duurzaam samen te leven in een veerkrachtige gemeenschap.

Collectief de gevolgen van onrust herstellen

De collectieve versie van het herstelrecht kan plaatsvinden binnen de publieke kaders, zoals strafrecht of bestuursrecht, maar ook daarbuiten. De klassieke top-downaanpak van strafrecht biedt kaders voor het herstelrecht. De gemeenschap werkt samen met professionals om tot oplossingen te komen. Het kan echter ook zonder deze kaders. Het herstelrecht kent herstelconferenties en –cirkels om collectief de gevolgen van maatschappelijke onrust te herstellen, zonder inmenging van het strafrecht. De hele gemeenschap denkt en doet daarin mee om tot duurzame en rechtvaardige oplossingen te komen.

Toenemende interesse in herstelrecht

De interesse in herstelrechtelijke en meer systematische toepassingen van collectieve spanningen en conflicten neemt toe. Je ziet dan ook steeds meer initiatieven omtrent het herstelrecht, zeker als het gaat om overlast en maatschappelijke onrust in de regio. Wie kan de gevolgen van geweld en overlast immers beter inschatten dan de bewoners van de regio?

Maatschappelijke onrust in jouw gemeente indammen. Hoe doe je dat?

De afgelopen weken stonden media er vol van; derellende jongeren. Het speelde niet alleen in de grote steden als Utrecht, Amsterdam en Den Haag, maar ook in steden als Amersfoort en Hoogeveen. Verveling, de hitte en de coronacrisis zijn veelgenoemde oorzaken voor de rellende jongeren. Vaak is het goed om de oorzaak van een probleem aan te pakken, maar soms gaat het zo snel dat je het niet ziet aankomen. Als er dan eenmaal maatschappelijke onrust is ontstaan, hoe kun je dit dan zo goed mogelijk indammen?

Voeg voorbeeldfuncties toe

De rellen vinden veelal plaats in minder goede wijken, waar de afstand tot de overheid en samenleving groot is. Jongeren willen stoer doen en staan niet stil bij de gevolgen van agressie en geweld tijdens deze rellen. Ze zijn zich er niet van bewust dat ze bijvoorbeeld een strafblad kunnen krijgen, waardoor hun toekomst er (nog) slechter uitziet.

Ga met mensen die een voorbeeldfunctie voor de jongeren hebben de straat om met de jongeren in gesprek te gaan. Dit kunnen bijvoorbeeld jongerenwerkers uit de wijk, de plaatselijke Imam, een bekende influencer uit de omgeving of familie/bekenden uit de wijk zijn. Door bekenden tijdens de rellen de straat op te sturen, worden de jongeren aangespoord om te vertrekken. Want de tuin van je moeders neef ga ik toch niet vernielen? Gezamenlijk kun je agressie en geweld indammen doordat jongeren zich bewust zijn van de consequenties van hun daden.

Gebruik social media

In het verleden had je maatschappelijke onrust snel in de gaten doordat je bijvoorbeeld zag dat hangjongeren elkaar opzochten in de speeltuin in de wijk. Later werd het al iets moeilijker doordat jongeren niet meer fysiek afspraken maar elkaar wisten te vinden via Facebook en Twitter. Inmiddels is er een groot web aan social mediakanalen waar jongeren elkaar kunnen vinden waardoor bijna het eind zoek is om al deze verschillende kanalen te monitoren.

Zorg dus dat je met de tijd mee gaat en dat de wijkagent ook digitaal gaat. Wijkagenten zijn de ogen en oren van de straat, maar digitale wijkagenten moeten de ogen en oren van het web zijn. Via social media als Whatsapp, Snapchat, Instagram of Tiktok kan een digitale wijkagent niet alleen ongeregelde signaleren, maar ook in contact komen met de jongeren en het gesprek met hen aangaan. Spreek niet alleen de 'taal van de straat' maar ook de 'taal van het web'.

Waarom neemt maatschappelijke onrust in de openbare ruimte toe?

Maatschappelijke onrust in de openbare ruimte zorgt voor een onveilig gevoel bij omwonenden. Het is dus belangrijk om de oorzaken op tijd te signaleren en aan te pakken. De urgentie is duidelijk, maar toch neemt maatschappelijke onrust toe. Nicole Nugteren, adviseur openbare orde en veiligheid bij MB-ALL, vertelt meer over de mogelijke oorzaken van onrust.

Vier redenen voor de toename van maatschappelijke onrust

De toename van maatschappelijke onrust in de openbare ruimte heeft meerdere redenen. Nicole noemt er vier:

- De openbare ruimte wordt in verhouding steeds kleiner, omdat we maar blijven bouwen. We maken met steeds meer mensen gebruik van een kleinere oppervlakte aan openbare ruimte. Het intensievere gebruik van de ruimte zorgt voor ergernis.
- We kunnen steeds minder van elkaar hebben.
- Volwassenen vanaf 25 kunnen minder vaak een huis huren of kopen. Zij ontvluchten thuis door samen te komen in de openbare ruimte. Omwonenden ervaren dit vaak als onveilig.
- Steeds meer mensen met psychische problemen verblijven noodgedwongen op straat, mede door de beslissing om minder mensen intramuraal te behandelen.

Rust, reinheid en regelmaat

Iedereen gebruikt de openbare ruimte. De meeste van deze gebruikers zijn van mening dat de drie R'en hier gelden: rust, reinheid en regelmaat. De hoeveelheid en diversiteit van groepen gebruikers die zich op verschillende tijdstippen begeven in de openbare ruimte maakt dit onmogelijk. Hoewel de meeste groepen gebruikers geen kwaad in de zin hebben, ervaren anderen hun gedrag als intimiderend. Social media versterkt dit, hierdoor worden jongeren gezien als potentiële criminelen waarmee niet valt te praten. Naast jongeren zijn ook verwarde personen een belangrijke oorzaak van maatschappelijke onrust. Als hun gemoedstoestand niet ernstig genoeg is om opgenomen te worden, missen zij juist de zorg die nodig is om een leven op straat te vermijden.

Groeiende aandacht voor de openbare ruimte

Nicole ziet steeds meer aandacht voor maatschappelijke onrust in de openbare ruimte. *“Je ziet dat er steeds meer verticaal groen wordt toegepast, maar dit is niet altijd haalbaar voor kleinere gemeenten. De verzorging van de ruimte heeft daar niet de hoogste prioriteit en dat zie je terug in het gedrag van bewoners. Je ziet daarnaast dat de inzet op verwarde personen en hun gedrag in de openbare ruimte toeneemt”.*

Landelijk Crisisplan rondom extreem geweld en terrorisme

De kans dat Nederland wordt getroffen door een terroristische aanslag of te maken krijgt met een extreem geweldsincident is aanzienlijk. Dat blijkt onder andere uit het Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland 58.

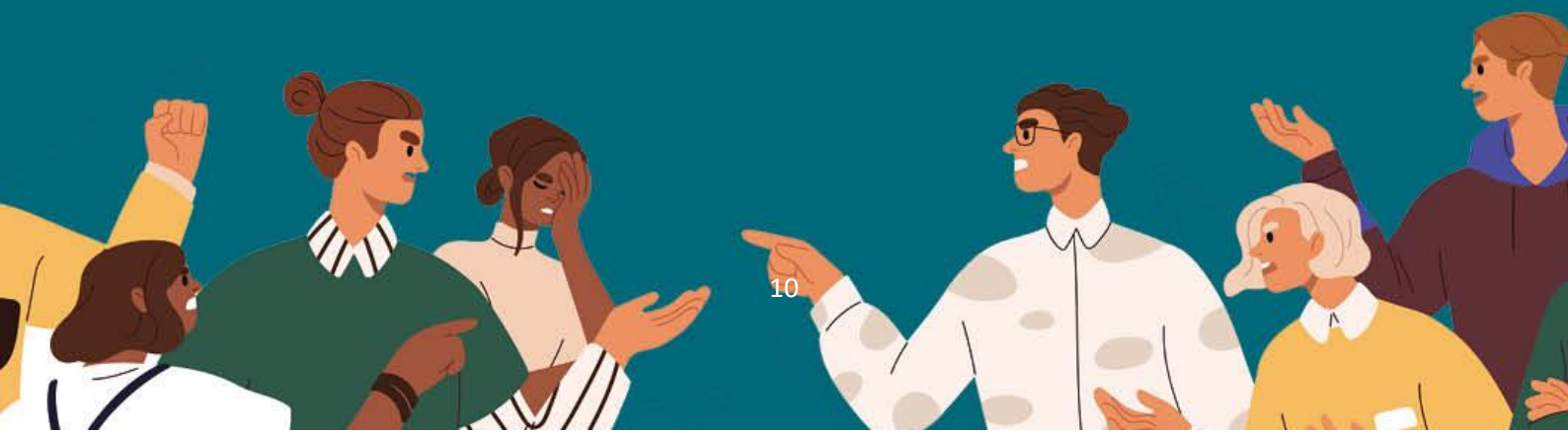
Een maximale voorbereiding op extreem en terroristisch geweld blijft daarom van groot belang. Om snel en gecoördineerd te kunnen reageren op een aanslag of incident heeft de NCTV in samenwerking met crisispartners en stakeholders het Landelijke Crisisplan Extreem Geweld en Terrorisme (LCP) opgesteld.

In het LCP staat welke verantwoordelijkheden welke partij heeft tijdens een terroristische aanslag of een extreem geweldsincident. Zo heeft de politie bijvoorbeeld een andere verantwoordelijkheid en takenpakket dan een veiligheidsregio. Die taken kunnen echter verschillen, afhankelijk per crisis. Daarom zijn er verschillende scenario's uitgedacht en uitgewerkt, die ondersteunend kunnen zijn indien er zich een crisis voordoet.

Gezien de toenemende dreiging van terroristische aanslagen en extreme geweldsincidenten is een goed gestroomlijnde en gecoördineerde respons vanuit de overheid essentieel. Juist bij de aanvang van een crisis kunnen er veel onduidelijkheden zijn, die een snelle respons kunnen beperken. Het is bijvoorbeeld niet altijd direct duidelijk of er sprake is van een terroristische aanslag of een (dreigend) extreem geweldsincident. Dit LCP biedt een leidraad op lokaal, regionaal en nationaal niveau en beschrijft de gezamenlijke aanpak ten tijde van een crisis, evenals de doelen, strategische uitgangspunten en de samenwerking tussen publieke en private crisispartners.

Een aanslag of extreem geweld heeft altijd een directe weerslag op de samenleving. Door inzicht te creëren kunnen we de gevolgen van een terroristische aanslag of extreem geweld onder controle houden, en schade eventueel beperken. Dit LCP biedt, als informatiebron, handvaten en richtlijnen voor planvorming van publieke en private (crisis)partners tijdens een incident.

Met dit LCP dragen we bij aan een effectieve beheersing van dreigingen en crises waarbij sprake is van (dreigend) extreem geweld, al dan niet met een terroristisch motief.

Maatschappelijke spanning rondom jouw evenement: 3 tips om ermee om te gaan

De zwarte piet discussie, racistische uitingen tijdens carnaval, klimaatprotesten of woedende menigtes vanwege een vuurwerkverbod. De kranten staan er tegenwoordig vol mee. Voor en tegenstanders vliegen elkaar in de haren. En jij wilt er alleen een groot feest van maken. Hoe kun je de veiligheid waarborgen voor iedereen?

De dreigingen en bedreigingen beginnen vaak online tussen voor- en tegensanders. Zij kondigen demonstraties aan maar komen ze naar jouw gemeente of een naastliggende stad? Moet je protestvakken inrichten of zijn het 'loze' dreigementen? In deze blog geven we je 3 tips hoe je omgaat met maatschappelijke spanning rondom jouw evenement.

1. Houdt rekening met alle scenario's

Breng voorafgaand aan je evenement alle scenario's in kaart die zich kunnen voordoen. Houd niet alleen rekening met extreem slecht weer of een mogelijke terroristische aanslag, maar denk ook aan de 'gewone burger'. Bij de intocht van sinterklaas kan ook een vader die aan de kant staat agressief worden omdat hij vindt dat een kinderfeest verpest wordt door voor- en tegenstanders van zwarte piet.

2. Beter goed gejat dan slecht verzonnen

Er zijn veel grote evenementen die op diverse plekken in het land georganiseerd worden. Denk bijvoorbeeld aan The Passion, Het glazen huis, Koningsdag of de Intocht van Sinterklaas. Wanneer je een evenement voor de eerste keer organiseert in jouw gemeente, kun je gebruik maken van draaiboeken van eerdere edities van het evenement. Waarschijnlijk lopen jullie voor een groot deel tegen dezelfde risico's aan. Neem contact op met de verantwoordelijken van de eerdere editie van het evenement want zij hebben waarschijnlijk veel lessons learned met jullie te delen.

3. Maak een juiste overweging in zichtbare en onzichtbare maatregelen

Het zichtbaar zijn van beveiligers, politie en handhavers kan juist een gevoel van onveiligheid oproepen. Door veiligheidsprofessionals onderdeel te laten uitmaken van het publiek, neem je geen risico en zorg je dat de veiligheid toch gewaarborgd is. Ga in gesprek met jouw veiligheidspartners zoals politie, veiligheidsregio en gemeente en besluit gezamenlijk of je zichtbare of minder opvallende veiligheidsmaatregelen neemt.

Agressie en geweld tegen medewerkers met een publieke taak is onacceptabel

Je werkt als politieagent of advocaat dagelijks aan een veilige samenleving. Wat als je dan stelselmatig doodsbedreigingen krijgt via de mail? Als jouw foto op social media verschijnt met beledigingen er onder? En de afzender daarnaast video's van zichzelf post waarop hij schiet met een automatisch wapen? En wat als zelfs jouw familieleden en bijvoorbeeld een vriend dit soort berichten ontvangen? Dan leef je in angst! Het overkwam medewerkers van de politie en medewerkers bij een bekend advocatenkantoor. De rechter legde de dader de straf op die het Openbaar Ministerie (OM) eiste.

Geweld tegen personen met een publieke taak

Naast politie en advocaten hebben bijvoorbeeld ook medewerkers bij de overheid, het openbaar vervoer, de zorg, het onderwijs, woningcorporaties en scheidsrechters een publieke taak. Zij moeten hun werk veilig kunnen uitoefenen. Gevolgen van agressie en geweld naar deze medewerkers raakt niet alleen die persoon, maar zorgt er voor dat zij hun publieke taak niet goed kunnen uitvoeren. En dat is juist essentieel voor onze samenleving: deze taken moeten voor iedereen in gelijke omstandigheden beschikbaar zijn. Het is extra belangrijk dat deze functionarissen tegen agressie en geweld worden beschermd.

Eenduidige, effectieve en snelle afhandeling

Politie en het OM maakten afspraken om de afhandeling van dit soort gevallen eenduidig, effectief en snel af te handelen. Deze zaken krijgen hoge prioriteit, er wordt zo veel mogelijk op stuk toegepast door de zaken snel af te handelen en het OM kan hogere straffen eisen dan in reguliere zaken.

Altijd een adequate reactie op agressie en geweld

Dat betekent overigens niet dat geweld tegen andere mensen als minder ernstig wordt ervaren. In alle gevallen past een adequate reactie op agressie en geweld. Het is voor iedereen belangrijk dat zij in alle omstandigheden erop kunnen vertrouwen dat zij de bescherming, hulp en diensten ontvangen die zij van de overheid mogen verwachten. De samenleving is gebaat bij een goed functionerende overheid en publieke taak, dus moet iedereen tegen aantasting daarvan worden beschermd.

Naar een nieuw stelsel: het stelsel beveiligen van personen

Na de moorden op de broer, advocaat en vertrouwenspersoon van de kroongetuige in het Marengo-proces heeft de Onderzoeksraad voor Veiligheid onderzoek gedaan naar de lessen die getrokken kunnen worden uit de beveiligingssituaties van deze drie personen. 31 maart jl. reageerde minister van Justitie en Veiligheid Yeşilgöz-Zegerius namens het kabinet op de uitkomsten van het onderzoek en de aanbevelingen van de onderzoeksraad.

“Het is duidelijk geworden dat er fouten zijn gemaakt, zoals het onvoldoende delen van informatie tussen de opsporing en bewaken en beveiligen. Ook is onvoldoende tegemoetgekomen aan zorgen die leefden bij de te beveiligen personen en dierbaren. Het is ten diepste te betreuren dat deze fouten zijn gemaakt en als verantwoordelijk minister heb ik hiervoor aan de nabestaanden excuus aangeboden. Tegelijkertijd besef ik zeer goed dat het onbeschrijflijke leed dat de nabestaanden is aangedaan door meedogenloze criminelen, niet kan worden weggenomen”, aldus Yeşilgöz-Zegerius.

Het kabinet onderschrijft de grondige analyse en conclusies van de onderzoeksraad en neemt alle aanbevelingen mee bij de inrichting van het nieuwe stelsel van bewaken en beveiligen. In afwachting op het rapport van de onderzoeksraad is de afgelopen jaren al gewerkt aan verbeteringen in de aansturing, informatie-uitwisseling en uitvoering binnen het stelsel bewaken en beveiligen. Deze recente verbeteringen waren noodzakelijke aanpassingen binnen de bestaande (wettelijke) kaders van het stelsel. Het stelsel vandaag de dag functioneert daarmee al niet meer zoals een paar jaar geleden. De ingezette verbeteringen binnen het stelsel zijn niet afdoende om de toenemende nieuwe dreigingen vanuit georganiseerde ondermijnende criminaliteit, geradicaliseerde eenlingen, tezamen met de dreiging vanuit terrorisme en statelijke actoren ook in de toekomst aan te kunnen. Het stelsel moet daarom worden vernieuwd.

Hoofdpijnen nieuwe stelsel beveiligen van personen

Het nieuwe stelsel – het stelsel beveiligen van personen – is gericht op de beveiliging van ernstig bedreigde personen vanuit deze dreigingsfenomenen. Dit stelsel moet eenduidiger, meer gericht op dreiging en transparanter zijn dan het huidige stelsel van bewaken en beveiligen. In het nieuwe stelsel blijft de te bewaken persoon onverminderd centraal staan en er komt meer transparantie waar mogelijk.

“Binnen het nieuwe stelsel van beveiligen van personen is extra aandacht voor de te beschermen personen. Een steeds groter wordende groep advocaten, rechters, journalisten en politici ervaart iedere dag de heftige gevolgen van een zware dreiging en de veiligheidsmaatregelen die nodig zijn om hier weerstand tegen te bieden. Zij hebben te maken met verschillende soorten dreigingen. Dit vraagt maatregelen passend bij de dreiging, flexibiliteit en aandacht voor de menselijke maat”, aldus Yeşilgöz-Zegerius.

In het nieuwe stelsel komt er een eenduidig gezag, zodat er geen sprake meer is van de complexe regie die het huidige stelsel kent. Dit gezag zal worden uitgevoerd door de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). De analysefunctie wordt geïnnoveerd, zodat dreigingsinschattingen en –analyses verbeteren en de toegang tot informatie ten behoeve van deze analysefunctie wordt verbeterd. Door gezamenlijke beveiligingsconcepten en -pakketten verder te ontwikkelen wordt de uitvoering van de beveiligingstaken door de politie en de Kmar eenduidiger.

Daarnaast moet er een specifiek wettelijk kader komen voor het stelsel beveiligen van personen, waarin onder meer de nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling wordt geregeld en de benodigde informatiedeling in het kader van bewaken en beveiligen wordt voorgeschreven. Als iemand dusdanig ernstig wordt bedreigd vanuit georganiseerde ondermijnende criminaliteit, geradicaliseerde eenlingen, of vanuit de dreiging vanuit terrorisme en statelijke actoren waardoor mogelijk persoonbeveiligingsmaatregelen nodig zijn, dan raken daarbij verschillende partijen betrokken. Naast de te beveiligen persoon zelf, hebben ook de werkgever en de overheid een rol. Er worden kaders ontwikkeld over wat van ieder van hen mag worden verwacht. Daarbij wordt onderzocht of en hoe dat de basis kan bieden voor een nadere invulling van de rechten en plichten voor te beveiligen personen. Ook komt er naast de eigen monitoring door de NCTV en het toezicht van de Inspectie Justitie en Veiligheid een nieuw in te richten onafhankelijk adviesorgaan dat adviseert over de kwaliteit van het functioneren van het nieuwe stelsel en de doorontwikkeling daarvan.

Samenhang met kroongetuigenregeling en getuigenbescherming

Het kabinet onderschrijft dat er een heldere afbakening moet zijn tussen het stelsel beveiligen van personen en het programma getuigenbescherming. Ook voor getuigenbescherming is het van belang duidelijke (wettelijke) kaders te stellen voor een nadere invulling van de rechten en plichten van alle betrokkenen. Afspraken met kroongetuigen kunnen en mogen alleen worden gemaakt als dat verantwoord is met het oog op hun veiligheid, die van hun omgeving en functionarissen. Er moet een integrale afweging en toetsing plaatsvinden, waarbij expliciet aandacht uitgaat naar de veiligheid en de ethische aspecten van de veiligheidsmaatregelen. Het kabinet onderzoekt daarnaast in welke vorm onafhankelijke toetsing van de getuigenbeschermingsovereenkomst kan worden vormgegeven.

De aangekondigde verbreding van de kroongetuigenregeling gaat wat het kabinet betreft in als deze en de eerder aangekondigde verbeteringen zijn gerealiseerd.

Transitiefase

Het inrichten van het nieuwe stelsel en het ontwikkelen van een specifiek wettelijk kader vraagt een goed en adequaat proces en zal niet van vandaag op morgen gereed zijn. De verbeteringen die nu al kunnen starten, worden direct ingezet. Zo wordt bijvoorbeeld de samenwerking met de te beveiligde persoon inhoudelijker vormgegeven. Ook kunnen en mogen er alleen nog afspraken gemaakt worden met een kroongetuige als dat verantwoord is met het oog op hun veiligheid, die van hun directe naasten en functionarissen. Vooruitlopend op het specifieke wettelijke kader geeft de vernieuwing van de werkafspraken tussen partners op bewaken en beveiligen – die zijn vastgelegd in de Circulaire Bewaken en Beveiligen – in juli mogelijkheden voor een eerstvolgende verbeteringslag. Daarnaast zal het onafhankelijke adviesorgaan op korte termijn starten. Er moet een modus gevonden worden in het dagelijks laten functioneren van het stelsel, en tegelijkertijd zoveel als mogelijk de noodzakelijke vernieuwingen nu al laten plaatsvinden. Gedurende deze transitiefase zal er vanzelfsprekend continu aandacht zijn voor de veiligheid en het welzijn van de te beveiligen personen in het stelsel.

Extra maatregelen voor veiligheid decentrale bestuurders

Minister Bruins Slot komt met aanvullende maatregelen om de veiligheid van onder meer burgemeesters, wethouders, gedeputeerden en waterschapsbestuurders te vergroten.

Samen met gemeenten, provincies en waterschappen gaat zij de huidige Regeling veilig wonen uitbreiden, zo laat zij in een brief aan de Tweede Kamer weten. Decentrale bestuurders krijgen straks een veiligheidsadvies op maat met een uitgebreider pakket aan preventieve maatregelen voor hun woonomgeving.

Minister Bruins Slot: “Het komt steeds vaker voor dat mensen met agressie en geweld hun gelijk proberen te halen wanneer ze het niet eens zijn met besluiten die worden genomen in een gemeente of provincie. Dit gebeurt niet alleen bij het provincie- of gemeentehuis, maar komt ook voor bij de privéwoningen van bijvoorbeeld burgemeesters. Dit vind ik onacceptabel. Want juist thuis moeten bestuurders zich veilig voelen. Ik wil gemeenten en provincies hierin financieel tegemoet komen, zodat we samen meer maatwerk kunnen bieden aan bestuurders als het gaat om hun veiligheid.”

Regeling veilig wonen

Op dit moment kunnen lokale, provinciale en waterschapsbestuurders gebruik maken van de Regeling veilig wonen. Hierin is geregeld dat ze gebruik kunnen maken van vast pakket aan preventieve basismaatregelen tot maximaal € 2500,-. Als bijvoorbeeld een beveiligingsexpert of de politie meer maatregelen, met dus hogere kosten, adviseert aan een burgemeester, moet hij daarvoor toestemming vragen aan de gemeenteraad. Dit kan leiden tot een onwenselijk debat over de veiligheid van de burgemeester. Uit een evaluatie van de huidige Regeling veilig wonen blijkt behoefte aan een uitgebreider pakket en meer advies op maat.

Advies op maat

Lokale bestuurders en hun gezin zullen daarom een onafhankelijk veiligheidsadvies op maat aangeboden krijgen met een uitgebreider pakket van benodigde preventieve maatregelen. Hierbij valt te denken aan fysieke en elektronische maatregelen in en om het huis, zoals camera's en een alarmsysteem, maar ook maatregelen gericht op gedrag en training. Om in gezamenlijkheid de veiligheid van decentrale bestuurders te vergroten, is met gemeenten, provincies en waterschappen afgesproken dat zij de geadviseerde maatregelen altijd overnemen. Om decentrale overheden hierbij te ondersteunen, stelt het ministerie van BZK jaarlijks een bedrag van €2,5 miljoen euro beschikbaar.

Onderdeel van extra investering van 100 miljoen voor komende 10 jaar

Het extra geld voor de preventieve woningbeveiligingsmaatregelen is onderdeel van de vorig jaar aangekondigde investering van '10 miljoen per jaar' voor het weerbaarder maken van het openbaar bestuur. Met deze 100 miljoen wordt ingezet op het versterken van gemeenten tegen de invloed van ondermijning en de bewustwording en (online) veiligheid van decentrale politieke ambtsdragers zoals burgemeesters, wethouders en raads- en Statenleden. Dit allemaal in nauwe samenwerking met lokale overheden en partners binnen het Netwerk Weerbaar Bestuur.

Meer weten?

Omgaan met maatschappelijke onrust, polarisatie & radicalisering

3-daagse cursus

In deze cursus leer je de balans tussen het respecteren van grondrechten en het treffen van maatregelen om de openbare orde te handhaven. We behandelen sturingsinstrumenten voor elke fase binnen het proces van maatschappelijke onrust.

www.sbo.nl/maatschappelijke-onrust

3-DAAGSE CURSUS
5, 12 en 19 juni 2024 // BCN Utrecht CS

SBO

**OMGAAN MET
MAATSCHAPPELIJKE ONRUST,
POLARISATIE & RADICALISERING**

Signaleer onrust vroegtijdig
en leer adequaat handelen

studiecentrum voor bedrijfsonveiligheid **SBO**

www.sbo.nl/maatschappelijke-onrust

www.sbo.nl/veiligheid